

"וַיֵּגֶשׁ אֵלָיו יְהוּדָה, וַיֹּאמֶר... כִּי עֲבָדְךָ עָרַב אֶת הַנֶּעֱר..."

# "ושמרו דרך ד'!"

במלאות חצי יובל שנים להסתלקותו של הגאון הגדול רבי יהודה צדקה זצוק"ל, ראש ישיבת "פורת יוסף" ובעל "קול יהודה", אשר חשיבות חינוך הילדים בדרך התורה והמסורה היתה תדיר בראש מעייניו • רוב הדברים לא נדפסו עד כה בספרי תולדותיו עתירי המעש של הגאון הגדול זצוק"ל

ליקט וערך: הרב נחום סילמן

רבנו היו: 'מה אתה רוצה ממנו, ילד בגיל כזה? גם אני התקשיתי לקום בגילו...' זאת כדי להחזיר לאותו תלמיד את כבודו האבוד, ואכן ניכר היה מיד שהצבע החל לחזור לפניו של אותו תלמיד. לאחר שנרגע התלמיד, פנה אליו רבנו ואמר לו: 'בוא התקרב אליי', ואז החל לשוחח איתו במתק לשונו על הנושא, ושאלו ברכות: 'מתי אתה רגיל לקום, בתשע?', 'קשה לך לקום מוקדם יותר?' אמר לו רבנו: 'אל תקפוץ גבוה מדי, רק תקדים לקום בחצי שעה; לאחר שתראה שהתרגלת לקום בשעה הזו, תנסה להקדים בעוד עשרים דקות, וכן הלאה עד שתקום בזמן הנדרש על ידי הישיבה'. לאחר שראה שהתלמיד קיבל והבין את הדברים, בירכו בהצלחה ופטרו לשלום.

## לשמור על כבוד התלמיד

יום אחד ביקש רבנו מנכדו ישיבא לו את מפתחות בית הכנסת הסמוך לביתו כדי ללמוד עם תלמיד מסוים. ניסה הנכד לטעון בפניו כי היות והסבא סובל מכאבים בגבו עדיף אולי שילמד בבית על כסאו או אפילו על מיטתו, מאחר והישיבה על הכסאות שבבית הכנסת מסבה לו כאבים - אך רבנו סירב.

כשהמשיך הנכד לנסות ולשכנעו כי יישאר בבית, אמר לו רבנו: הואיל ואתה מקשה לשאול, אענה לך. אני צריך לדבר במוסר עם אותו תלמיד על שאינו שומר על הסדרים וזה מחליש את האווירה בישיבה, אך אני חושש שאם אשוחח איתו על נושאים אישיים בבית הוא ייפגע ויהיה נבוכך כל העת מכך שיחשוב שבני הבית עלולים לשמוע את הדברים. לכן ביקשתי ללכת לבית הכנסת להיות שם לבדי עם התלמיד ולומר את אשר על לבי. ואכן

תורני? ! יעץ לו רבנו לבוא לביתו, להתאבל ולבכות על מצבו הנורא של בנו. עשה האיש כדברי רבנו, הסתגר בביתו באבל ומיעט לאכול. משראתה אשתו את מעשיו ופנתה אליו בשאלה מדוע הוא נוהג כך, ענה לה האיש, כי כל עוד בנו נתון לחינוך מקולקל הוא אינו מסוגל להמשיך בשגרת חייו. מששמעה זאת האשה התרצתה לדברי בעלה והסכימה לשלוח את הילד לחינוך טהור.

## 'ומגדלתו ומרוממתו'

למענו של רבנו הגיע פעם ראש ישיבה עם תלמיד משיבתו, וסיפר לו כי אותו תלמיד אינו קם בבוקר בזמן לתפילה בישיבה, וכל הנסיונות להעירו אינם צולחים וזה מחליש את האווירה בישיבה. מה עושים עם כזה בחור? שאל ראש הישיבה האורח. אין צורך לומר שאותו תלמיד היה סמוק כולו מבושה וכלימה מהמעמד המביך. והנה, מילותיו הראשונות של

ולהעבירו למוסד אחר, אך נתקלה בקושי, כאשר שום מוסד לא רצה לקבל תלמיד חדש באמצע השנה. לפיכך נאלצה אמו לשכור עבורו מלמד פרטי בכסף מלא ובלבד שלא יפגע חינוכו של רבנו בלימוד אצל מי שאינו ירא שמים.

## שריפת נשמות

מעשה באדם ששלח את בנו לחינוך שאינו תורני, ואף שהדבר היה למורת רוחו, מכל מקום לא יכל לשלוח את בנו לחינוך תורני משום התנגדותה העזה של אשתו.

בצר לו פנה אל רבנו בשאלה האם עליו להעביר את בנו לחינוך תורני אף שהדבר יפגע בשלום הבית שלו. רבנו שאל את אותו אדם האם הוא מתנהל בסדר יומו כרגיל, אוכל ושותה וישן. משענה לו אותו אדם בחיוב, אמר לו רבנו בפליאה: איך אתה מסוגל להתנהל כרגיל כאשר בכל רגע שורפים את נשמתו של בנך בחינוך שאינו

ע נין חינוך הילדים בדרך התורה היה תדיר בראש מעייניו של הגאון הגדול רבי יהודה צדקה זצוק"ל. אף הוכיח זאת ממה שכתוב על אברהם אבינו (בראשית יח, ט) "כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", אברהם אבינו, שנתנסה בעשר נסיונות ועמד בהם, עם זאת מעלתו הגדולה ביותר היא מה שמחנך את בניו ואת בני ביתו בדרך ד'.

על הפסוק (בראשית מח, כ) "ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה" ביאר רבנו, כי אפרים רומז לבנים תלמידי חכמים היושבים כל היום באהלה של תורה, ואילו מנשה רומז למידת הסוחרים יראי ד' הקובעים עיתים לתורה, וזהו שבייך יעקב אבינו "ישימך אלוקים כאפרים", ואם לא אזי 'כמנשה', אך אפרים קודם למנשה, לכתוב שם 'ישים את אפרים לפני מנשה'.

פעם דיבר בפני הורים במטרה להשפיע עליהם לשלוח את ילדיהם לחינוך תורני ואמר להם: כתוב שמי שקורא ק"ש ללא תפילין וציצית מעיד עדות שקר בעצמו (ברכות יד:), כי כתוב "וקשרתם לאות על ירך", ואם כן, היכן התפילין שלך, והרי זאת עדות שקר; כך, אמר רבנו, אם אחד קורא ק"ש אך ילדיו לומדים בבית ספר מפוקפק - גם הוא מעיד עדות שקר בעצמו, שהרי כתוב באותה פרשה "ושננתם לבניך", והיכן הבן שלך לומד? !

## מלמד פרטי בכסף מלא

עוד משחר נעוריו הורגל על אדני חינוך טהור. באחד מימי ילדותו של רבנו הבחינה אמו, כי המלמד של בנה אינו ירא שמים כנדרש, וכי הוא נסחף אחר רוחות ההשכלה. מיד נזדרזה אמו להוציאו מכיתתו של אותו מלמד



רבנו ישב עם אותו תלמיד כשעתיים-שלוש באותו בית כנסת תוך שהוא סובל סבל רב בגבו, ולו רק בכדי שלא תיגרם אי נעימות לאותו תלמיד.

### מחאה ללא חת ומורא

באחד הימים נודע לרבנו על מנהל בית ספר פלוני (ממ"ד) בירושלים שהנהיג בין כתליו לימוד פסול שהוא בגדר תועבה רח"ל. מיד הרעיש רבנו עולמות נגדו ואירגן עצרת מחאה ודרש ברבים על חומרת הפרצה, כשהוא קורא להורים שיחדלו לשלוח שמה את ילדיהם. כמו כן אף שלח לפרסם בחוצות כרוז מחאה חריף ביותר, שכותרתו היתה 'חזיר נעץ צפרניו בחומת החינוך בירושלים'.

אותו מנהל, שנדהם מן הסערה הציבורית שקמה נגדו, פנה אל רבנו והכחיש לחלוטין את מעשהו, ולא עוד אלא שהיתה בפיו קובלנא איך הרהיב להתסיס נגדו את ההורים ולהסיתם שיחרימו את בית ספרו מבלי לחקור ולדרוש היטב אם נכונה השמועה שהגיעה אליו. נענה רבנו והחזירו בשאלה: 'ואם חשקה נפשך כעת לבקר בעיר העתיקה בלב שכונות הערבים, והינך שומע פתאום כי יש שמה חילופי ריאות, האם היית הולך לשם מספק?' ניענע הלה בראשו לאות שלילה. כאן הוסיף וביאר לו רבנו: 'גם כשמתעורר ספק בעלמא אולי במוסד שלך פוגעים בנפש הרכה

של הילדים, לא ישלחו אותם ללמוד שמה'.

נסתתמו אפוא טענותיו של המנהל, אך עדיין לא שככה חמתו לגמרי. הלך והגיש תלונה נגד רבנו במשטרה, על שהוציא דיבה רעה על בית הספר ופגע במוניטין שלו. בעקבות התלונה קראו אותו לחקירה, אך רבנו לא הכחיש מאומה; להיפך: הוא אישר במאה אחוז את העובדה שקרא לציבור להחרים את בית הספר ולא לשלוח את ילדיהם ללמוד בו.

שאל החוקר למניעים שלו, מדוע עשית כדבר הזה? השיבו רבינו בשאלה נגדית: אתה מגוייס במשטרה, ויש מי שממונה עליך, וגם הממונה הזה כפוף למי שממונה עליו, ויש גבוה מעל גבוה עד לשר המשטרה ולראש הממשלה. אשאלך אם כן, כיצד תנהג במקרה שתקבל הוראה מסוימת מהממונה עליך, ופתאום יבוא מי שממונה עליו ויתן לך הוראה הפוכה? ענה לו החוקר, כי ברור שאציית לדרג היותר בכיר. המשיך רבנו והסביר לו, ואנחנו קיבלנו הוראה ופקודה מפורשת מן הדרג העליון שבעליונים, מלך מלכי המלכים בכבודו ובעצמו, לשמור חוקיו ולהשגיח על חינוכם הכשר של ילדי ישראל, ואין עלינו אלא מוראו של הקדוש ברוך הוא בלבד, ותעשה בי מה שתעשה – לא אשנה את דרכי. רבנו דיבר בכנות ובכאב עצור, והחוקר, שהתרשם עמוקות מאישיותו

ומאומץ רוחו, הזדרז ופטרו לביתו לשלום.

### חינוך בימין מקרבת

פעם אחת ביום שישי, ערב שבת חנוכה שנת תש"נ, עם כניסת השבת היטיב רבנו את הנרות והדליקן בברכה על פתח ביתו מבחוץ, כמנהגו בכל יום מימי חנוכה, כשהוא פונה והולך משם לעבר בית הכנסת 'שאל צדקה' לקבל פני שבת המלכה.

בינתיים השתובבו ילדים משחקים סמוך לחצר ביתו, כשאחד מהם הפך במרוצתו את המנורה, והנרות כבו והשמן נשפך. כשחזר מבית הכנסת אחרי התפילה, הבחין מיד שהפכו את המנורה ונשפך שמנה ונרותיה כבו, אך הוא לא הוציא מפיו אף מילה, נכנס בלאט הביתה כדרכו, הסב אל השולחן לקדש ולערוך את סעודת שבת קודש בשקט ובשלום כאילו לא ארע מאומה.

אביו של הילד השובב, כאשר נודע לו מה שקרה, לקח את בנו והביאו אל רבנו כדי שיבקש ממנו מחילה. רבנו ליטף בנועם את ראש הילד והאיר לו פנים, הסביר לו בשפה קלה מאי חנוכה, מה פשר הנס, על שום מה מדליקים נרות, ואחר כך כיבד אותו במיני מתיקה והרעיף עליו מברכותיו. הילד, שחשש והתיירא תחילה מפני הקפדתו, הופתע כליל מן החום והאהבה ששפע אליו, ומני

אז נקשרה נפשו של אותו ינוקא בנפש רבנו לכל הימים, ובהשפעת המאורע הזה התחיל להשגיח בעצמו על מעשיו והשתדל ללכת בדרך טובים.

### מוצא שפתיך תשמור

רבנו נזהר תמיד לקיים כל דיבור היוצא מפיו ואף הבטחה שהבטיח לילד קטן. ומעשה שהיה כשלושה חדשים לפני הסתלקותו, בליל צום תשעה באב שנת תנש"א שחל (נדחה) במוצאי שבת: רבנו נזקק אז לתרופות עקב מצב בריאותו הרופף, אך הוא לא הכניס מאומה לפיו בטרם יבדיל על הכוס. קראו אפוא לינוקא מן השכנים שיקשיב לברכת הרב וישתה את היין, ואחרי ששתה הילד כמבוקש, אמרה אליו הרבנית נ"ע 'בוא ילד ואתן לך ממתק כלשהו'. כאן התערב רבנו ואמר: 'לא עכשיו, מוטב שתבוא לקבלו במוצאי התענית'.

למחרת בערב כאשר יצאו הכוכבים ונשלם הצום וכבר התפללו ערבית וקידשו את הלבנה, מיד שאל הרב את האנשים סביבו היכן הוא הילד ששתה אמש את היין בהבדלה, כי ברצונו לתת לו את הממתק שהבטיח לו. נענה אבי הילד ואמר כי אין צורך בזה. אולם הרב לא הסכים עמו ועמד על כך שהילד יבוא מיד לביתו ויקבל ממתקים, 'מוצא שפתיך תשמור' קרא בהתרגשות, ובמיוחד מה שהבטחתי לילד קטן...

בנו ממשיך דרכו 'בלח"א, הגאון רבי משה צדקה שליט"א ראש ישיבת פורת יוסף:

## "אב ורב לאלפים"

"באותה תקופה היה זה הזוי לדבר על התמדה ויגיעה בתורה, וכל שכן על מושגים גבוהים ונעלים של "בלתי לד' לבדו"; מטרתם הקדושה של אבא זצוק"ל וראשי ורבני ישיבת פורת יוסף הייתה ברורה, לשמה הם כיתתו רגליהם לבתי יהודים פשוטים ובקשו בחום ובאבהות, לצד תקיפות ודרישה, בכו והתחננו ותבעו לקבל את הדורות הבאים; כך יצרו 'ש מאין'..."

### ישיעהו ויין

להקדיש עבורנו זמן ארוך יחסית מזמנו היקר והמדויק להפליא. תקוותנו שהצלחנו לגעת בשרשי הדברים ולהעבירם כנתינתם לציבור הקוראים.

### לימוד התורה כאשר החושך כיסה ארץ

ניתן להאריך רבות בשיחה אודות חלקים וענפים באישיותו של אבא זצוק"ל, אולם מפאת קוצר הזמן נתמקד בנקודת היותו ראש ישיבה

שמתפרסמת לכבוד יום הזכרון העשרים וחמש, נערכה לאחרונה בחדרו הצר של ראש הישיבה שליט"א הסמוך מאד להיכל הישיבה ההומה תלמידים רבים כ"ר. השעה שעת צהריים חמה במיוחד, ולאחר שיבלחט"א רה"י שליט"א סיים את שיעורו וכבר הספיק לענות להמוני השואלים, התנצלנו בפניו כי קשה עלינו להכביד עליו בשיחה ארוכה, אולם מששמע כי רצונו לשמוע ולו כמעט אודות אביו הגדול זצוק"ל על מנת להעביר לדורות הבאים, נאות

של אביו הגדול זצוק"ל בהעמדת אלפי תלמידים וביצירת היסודות להקמת אלפי בתים לתורה וליראת שמים טהורה. מפליא היה לראות, ממשיך יבלח"א הגר"מ צדקה שליט"א, כי לצד גדלותו האדירה, ועל אף שבגיל כה צעיר זכה כבר לינוק ולקבל תורה ומוסר מגדולי הדור הקודם, יכול היה אבא זצוק"ל לרדת למזגו ולייחודיותו של כל אדם ואדם באשר הוא ולהאזיב עליו את דברי התורה, לקרבו ולחברו למעלתה ולרוממותה.

שיחה מאלפת ומרוממת זו

בדרכו הייחודית הצליח אבא זצ"ל לפעול במה שרבים שאפו ובקשו, להגיע לנפשו הפנימית של כל תלמיד ותלמיד. מחד, לדרוש ממנו באופן ברור ובלתי מתפשר להעפיל ולהתעלות לפסגות גבוהות ומרוממות, ומאידך לשמש עבורו אב רחימאי, אוהב ומקרב ללא גבולות. כזה שיורד לנבכי נפשו ומבין את המתחולל בליבו, במילים מדודות וקולעות אלו מבקש ראש ישיבת פורת יוסף יבלחט"א, הגאון רבי משה צדקה שליט"א, להגדיר באוזניו, עד כמה שניתן, את דרכו הנעלה





ואב לתלמידיו.

אבא זצוק"ל, מחדד יבלח"א בנו שליט"א, חולל מהפך של ממש בקרב בני עדות המזרח. הוא הכניס כאן מושגים חדשים של יגיעת התורה ועיון מעמיק בכל מילה של ראשונים ואחרונים. בסייעתא דשמיא המופלאה שליוותה אותו ובכוחות על טבעיים שעמל ויגע, הוא הצליח לגעת בנקודות הכי רגישות של הדור הצעיר ולקרבם למושגים הגבוהים של "שבתי בבית ד' כל ימי חיי". גם בדורות הקודמים היו חכמים ועילויים, אולם היה זה בגדר של תורה מונחת בקרן זווית וכל הרוצה ליטול יבא ויטול. בתקופתו של אבא זצוק"ל הלכה התורה והתפשטה לכל שכבות הציבור. יותר ויותר נערים צעירים עזבו בורות נשברים והצטרפו לגיונו של מלך. הם קיבלו חשק וטעם בלימוד התורה. בתים שלמים הפכו לבתים של תורה ודור חדש החל אט אט לקום ולפרוח.

כפי שידוע לכל, אנחנו מדברים על תקופה שהחושך והערפל שלטו ברחובות קריה. שנת תש"ח והשנים שבאו אחריה. "העולם שבחוץ" היכה בכל כוחו וסחף אחריו רבים וטובים. מי שקצת מכיר ושמע על התקופה הזו יודע שהיה זה כמעט בלתי אפשרי לדבר על התמדה ויגיעה בתורה, וכל שכן שלא לדבר על מושגים גבוהים ונעלים של "בלתי לד' לבדו". אולם אבא זצוק"ל ועמו ראשי ורבני ישיבת פורת יוסף לא חישבנו שום חשבון צר וצדדי. הייתה בהם מטרה ברורה אחת, להוסיף עוד ועוד חיילים לתורה ולהרבות עוד ועוד ספסלים בבית המדרש. לשם כך הם לא בחלו בשום צורה. הם כיתתו רגליהם לבתיהם של יהודים פשוטים ובקשו את הצאן. בחום ובאבהות, לצד תקיפות ודרישה ברורה, בכו והתחננו, ופעמים שאף דרשו ותבעו, לקבל את הדורות הבאים. לשלוח את הצאצאים לישיבה הקדושה למען ילמדו את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. זה כמובן לא היה קל כלל וכלל, אך מי שמביט היום, עשרות שנים קדימה למן אותה תקופה, רואה את מעשי הנסים שחוללו ואת הפלאים הגדולים שיצרו יש מאין פשוטו כמשמעו.

**ראש הישיבה שליט"א ציין את ייחודיותו של אביו זצוק"ל בהעמדת תלמידים. כיצד בא הדבר לידי ביטוי בחיי היום יום של הישיבה?**  
ישיבת פורת יוסף בכלל, ואבא זצוק"ל כר"מ וכראש ישיבה במרכז, חידדו כל העת שוב ושוב כי עיקר תפקידו של האדם בעולמו הוא לשקוד על התורה הקדושה. כפי שצינתי, היו אלו דיבורים ומושגים מעט חדשים

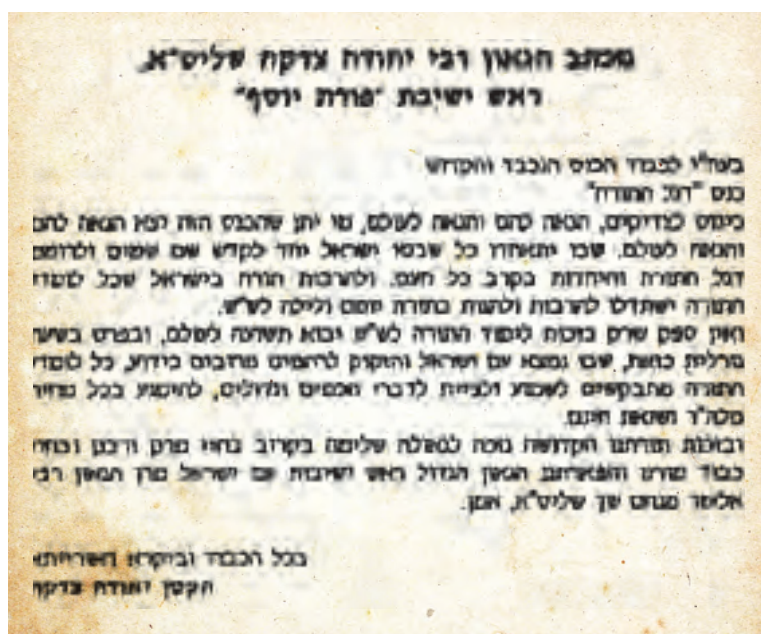
או עידוד ממנו. פעמים ש"מעשים קטנים" אלו לכאורה שינו את חייהם מן הקצה אל הקצה והפכו אותם לבני תורה של ממש.

מלבד עיסוקו העיקרי כראש ישיבת פורת יוסף, כל חייו של אבא זצוק"ל הוקדשו, גם מחוץ למסגרת הישיבה הקדושה, למען הדור הצעיר ולקרביו לתורה. כך עבר מעיר לעיר ומכפר לכפר, מסר שיעורים ושיחות להמוני העם. השתתף בכל פעילות אפשרית של מסגרות ופעילויות שונות שעסקו בהבאת הנוער לישיבות ולמתיבתות. כך כיתת את רגליו פעם אחר פעם על מנת לעודד ולתמוך באישים ובגופים שחוללו מהפכים בליבו של הנוער ובהכנסתו להיכלי התורה. כל מי שחפצה נפשו ורוחו לעשות משהו רוחני עבור בני הדור הצעיר ידע היטב כי אצל אבא זצוק"ל ימצא אוזן קשבת ולב רחב שיעמוד לימינו בכל שיתאפשר ואף הרבה מעבר לכך. אבא זצוק"ל לא נח ולא שקט עבור כל פעולת קירוב שיכולה להוסיף ולו תלמיד ישיבה אחד...

כמו כן, מוכרחים לציין כי אבא זצוק"ל היה אש להבה בכל הנוגע לקדושתו של עם ישראל ולקדושתה של עיר הקודש ירושלים. הוא השתתף באופן מלא בכל המערכות לצבינו של העם היהודי ונטל חלק פעיל ובלתי מתפשר בכל המאבקים של היהדות הנאמנה עבור המשכיותה בקדושה ולבל יחדרו אליה רוחות זרות. אי"ה עוד חזון למועד ובל"ג נזכה ונרחיב בכל אלו.

ולעצם שאלתכם, אבא זצוק"ל ידע להאהיב את התורה על תלמידיו. הייתה בו היכולת והסבלנות להקדיש עבור כל תלמיד זמן רב ולתת לו את התחושה כי אין לו אלא הוא בלבד בעולמו וכי כל מאווייו ורצונותיו נתונים לו בלבד. דרך זו קרבה עוד ועוד תלמידים וסייעה בהם למצוא טעם אמתי בלימוד. תלמידי חכמים מובהקים הנמנים על בוגרי הישיבה לדורותיה יודעים לספר בערגה ולהצביע על הרגע המכונן בחייהם בו קבלו לפתע טעם והארה מיוחדת בלימוד התורה הקדושה. מכנה משותף יש כמעט לכל אלו, הרגע בו סיימו לשוחח עם אבא זצוק"ל בלימוד, או השנייה בו קבלו חיוך

בתקופה ההיא בקרב קהלים גדולים. לצד אהבת התורה שיקדה גם בקרב המוני העם, עדיין הייתה הערצה גדולה ואולי אפילו סגידה למשרה ציבורית / פרנסה ולימודי השכלה. לפתע החלו להישמע זמירות חדשות ובהירות שלא הותירו כל מקום ל"חיי אמצע" או אפשרות לפסוח על שני הסעיפים. זה שינה את תפיסת העולם מן הקצה אל הקצה וגרם לשינוי עמוק ומשמעותי בכל שדרות הציבור. מלבד העובדה שנערים רבים החלו להתדפק על פתחה של הישיבה, הורים רבים בקשו לפתע לקחת חתן בן תורה לבתם. אט אט עברה ירושלים דאז שינוי עמוק ובלתי ניתן לתיאור בכל המובנים.



# "כבוד התורה ולומדיה היה אצלו במעלה עליונה"

שיחה עם הגאון רבי יגאל נחמני שליט"א ראש כולל 'תפארת הלויים' באשדוד, נכדו של הגאון הגדול רבי יהודה צדקה זצ"ל, שניאות לשתף את 'הפלס' בזכרונותיו בצל הסב הגדול ולספר כמה עובדות אישיות השמורות עמו

## ישעיהו ויין

ז

קני הגאון זצ"ל - פותח איש שיחנו שליט"א - המשיך את הדרך כפי שקיבל מרבותיו ללא סטיה כלשהי בשום צד ואופן. אציין כאן מעשה שסיפרתי אותו לראשונה בשבוע שעבר בהספד שנערך בבית המדרש 'בית שלמה' באשדוד במלאת י"ב חודש לפטירתו של מורי ורבי הגאון הגדול רבי דב צבי קרלנשטיין זצ"ל ראש ישיבת גרודנא, מעשה שהוא סיפר לי בעצמו, המלמד על דבקותו של זקני זצ"ל במורשת רבותיו ומעשה שהיה כך היה:

לפני כארבעים שנה, בעת ראשית הקמת קרית פוניבז' והקהילה החרדית באשדוד, כאשר בני התורה היו מעטים מאוד בעיר, התקיימו הבחירות למועצת העיר והוקמה שם רשימת 'אגודת ישראל'. בהקמת הרשימה נטלו חלק מרכזי בני התורה המתגוררים בעיר ומתוך רצון לחזק את הרשימה בהוספת מצביעים מבני עדות המזרח המתגוררים בעיר שהיו יראי שמים אך חיו בפשטות ולא הבינו את משמעות הענין של ההצבעה לרשימה חרדית למועצת העיר, נסעו קבוצה מנכבדי ורבני הקהילה החרדית באשדוד ובראשם מו"ר ראש הישיבה זצ"ל למעונו של זקני הגאון הגדול זצ"ל וביקשו ממנו שיפעיל את השפעתו על בני עדות המזרח המתגוררים באשדוד להצביע עבור הרשימה החרדית החדשה שהוקמה.

סבא זצוק"ל ענה להם: אני בנושא הבחירות לא מתערב, שכן קבלה בידי מרבתי ראשי ישיבת 'פורת יוסף' זיע"א שכשעלו לארץ הקודש, החליטו להידבק בדרכו של מרא דארעא דישראל - מרן הגרי"ח זוננפלד זצוק"ל, הם לא השתתפו בבחירות וכך גם אני לא משתתף ומתערב בנושא הבחירות. אמנם - ציין סבא - אני אשמח שהרשימה החרדית באשדוד תוסיף עוד נציגים לרשימתה, אבל אני לא משנה ממה שנהגו רבותי נוחם עדן!

מו"ר ראש הישיבה זצ"ל מאד התפעל מהתשובה שנאמרה ע"י זקני

זצ"ל וראה בה דוגמא לדרך בה על כל אחד להידבק במורשת רבותיו ללא סטיות ושינויים.

במסיבת האירוסין שלי, כובד מו"ר ראש הישיבה זצ"ל לשאת דברים. בראשית דבריו ציין את מעלתו הגדולה של הסבא הגאון הגדול זצוק"ל וכה אמר:

הנה קמה לה בארץ ישראל מדינה שמטרת ראשיה היה להשמיד את דרך התורה והישיבות, לצערנו הם הצליחו אצל הרבה מבני עדות המזרח, אך זכינו בדור יתום זה ל"אב זקן", דמות גדולה שמאירה את האפלה. ב"ה שיש את ראש הישיבה רבי יהודה צדקה שלא התפתה אף פעם ולא לקח שום משרה מהמדינה, כך שאינו משועבד לה ולא חת מאיש ומעמיד את הדת על תילה.

## מורשת הישיבות

כשהייתי חתן, נזכר איש שיחנו, רצונו של הסבא היה שנערוך את החתונה בזריזות ולא נמתין מידי הרבה זמן בין האירוסין לחתונה. לכן, הסבא סבר שבחודש אלול נוכל לערוך את החתונה. אולם אז טענתי שאצלנו בישיבת גרודנא בחודש אלול לא מקובל לערוך חתונות כפי מסורת ישיבת פוניבז'. הסבא שמע וקיבל, למרות שאצלו הענין היה חשוב מאוד שלא ימתינו הרבה זמן בין האירוסין לחתונה, למרות הכל, היה חשוב גם שאשמע בקול רבותי.

## כבודה של תורה

כבוד התורה ולומדיה היה אצלו במעלה עליונה. אני נזכר עכשיו בשני סיפורים ש"בדידי הוה עובדא". ראשית, איך שהיה מכבד כל צורב צעיר. פעם כשבאתי לביתו, לבש מיד לכבודי את ה'חלוקא דרבנן' - פראק... הן צורב צעיר, תלמיד ישיבה מגיע לביתו, חובה להראות לו עד כמה הוא חשוב.

ופעם הגעתי למעונו והוא היה - שלא כדרכו תמיד - נסער מאוד,

הרגשתי שיש משהוא שמעיק עליו. לא שאלתי. אבל אחר כך סיפרו לי שכמה דקות קודם שביקרתי אצלו הגיע לביתו אחד מתלמידיו שהיו לו השגות על דרכו של מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל והוא התכוון לפרסמם ברבים. זקני זצוק"ל ששמע על כך, מיד זימנו לביתו וקיים איתו בענין זה שיחה ממושכת עד שהבין שבודאי לא כדאי לו לפגוע בכבודו של מרן זצוק"ל. כאמור, אני הגעתי לביתו מיד אחר כך וזאת היתה הסיבה לסערת רגשותיו שראיתי.

אגב אציין כי היה מכנה את מרן רבינו האבי עזרי זצוק"ל בתואר "ראש ישיבות עם ישראל" (ראה תצלום מכתבו). יש סיפור שכבר נדפס בספר תולדותיו שפעם זקני הגאון הגדול זצוק"ל היה מאושפז בבית החולים והיה אז מסובב בייסורים והגיע לבקרו מרן האבי עזרי שטרח במיוחד מבני ברק לירושלים לקיים מצות ביקור חולים. כשנכנס מרן זצוק"ל לחדרו של זקני זצוק"ל, הוא היה עסוק באמצע לימוד תשובה הלכתית מעמיקה בשו"ת 'רב פעלים' לריש גלותא דבבל מרן בעל 'בן איש חי' זצוק"ל - דודו של זקני. מרן האבי עזרי מאד התפעל מכך שבמצבו הבריאותי עכשיו הוא עסוק בלימוד תשובות מעמיקות בהלכה. בין השניים נוצרה שיחה על גדלותו של ה'בן איש חי' כשזקני מספר מהידוע לו אודותיו. מרן רבינו הגדול האבי עזרי נפטר בדיוק עשור שנים לאחר פטירתו - ט"ז מרחשון תשס"ב.

אנו מציינים כי שיחותיו המוסריות של הגאון הגדול זצוק"ל היו לשם דבר, היה ידוע כפה מפיך מרגליות ודרשותיו היו מעוררות לאהבת תורה ויראת שמים... אכן - מציין רבי יגאל שליט"א - היה בדרשותיו חן מיוחד, טעם של הדור הקודם. כשהיה שומע איזשהו רעיון מוסרי ממאן דהו, היה ממנהר לזכות את הרבים ברעיון ששמע.

אני נזכר במעשה - מסיבת התנאים שלי שהתקיימה בקיץ תשנ"א,

נערכה בביתו הצנוע שברחוב יואל בירושלים. לאירוע הגיע דודי הגאון הצדיק רבי לוי נחמני זצ"ל שהיה מקובל וחיבר כמה ספרים. במהלך ה"ווארט", כובד האורח הנכבד לשאת מדברותיו לכבוד השמחה. הוא דיבר אז על מלחמת המפרץ שהסתיימה כמה חודשים קודם לכן עם מפלתו של הצורר העיראקי ואמר כי במלחמת המפרץ זכו רבים לחזור בתשובה שלימה וכשעושים "תשובה מאהבה" זוכים לראות במפלתן של רשעים. ולפי דרכו הוא פירש את הנאמר בתהלים "רצון יראיו יעשה ואת שוועתם ישמע ויושיעם" - אם עושים "תשובה מיראה" כמו שמוזכר בפסוק "רצון יראיו", זוכים ל"שוועתם ישמע ויושיעם" - זוכים לראות בישועת ד'. הפסוק הבא מיד אומר "שומר ד' את כל אוהביו" - אם עושים "תשובה מאהבה", זוכים גם ל"ואת כל הרשעים ישמיד" - זוכים לא רק להיוושע אלא גם לראות ב"מפלתן של רשעים".

זקני הגאון הגדול זצוק"ל מאד התפעל מהרעיון המוסרי הטמון בווארט הזה, ובדרשות שמסר בימי הרחמים והסליחות - חודש אלול בהם דיבר על מעלת התשובה אמר את הרעיון הזה בהתפעלות והתעוררות. אף בדרשתו הקבועה בראש השנה לפני תקיעת שופר בבית הכנסת "שאל צדקה" בבית ישראל שבו היה מתפלל, חזר על הרעיון הזה.

## פרידה מהסבא

הפעם האחרונה בה שוחתי עם זקני זצ"ל היה בערב ראש השנה תשנ"ב - האחרון לחייו. טלפנתי לאחל לו שנה טובה והוא הרעיף עלי ברכות במשך דקות ארוכות. תקופה קצרה לאחר מכן התאשפז והסתלק לבית עולמו. בדיעבד הבנתי שזו היתה הפעם האחרונה שבירך אותי, לכן האריך בברכותיו. יהי רצון שברכותיו של אותו צדיק ימשיכו להתקיים וזכותו תעמוד למגן וצנינה בעד כל בית ישראל.